

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (kolmas jaosto)
24 päivänä syyskuuta 1996 *

Asiassa T-494/93,

Compagnie Continentale (Ranska), ranskalainen yhtiö, kotipaikka Levallois-Perret (Ranska), edustajanaan asianajaja Patrick Chabrier, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Ernest Arendt, 8—10 rue Mathias Hardh,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Marie-José Jonczy ja oikeudellisen yksikön virkamies Nicholas Khan, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhtäältä, että komission 1.4.1993 tekemä, Vnesheconombankille osoitettu päätös kumotaan, ja toisaalta, että sen oikeudet Crédit lyonnais'iin nähden palautetaan,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. P. Briët sekä tuomarit
B. Vesterdorf ja A. Potocki,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.4.1996 pidetyssä suullisessa käsit-
telystä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaan sovellettavat säännökset ja määräykset

- 1 Todettuaan, että oli tarpeen antaa elintarvike- ja lääkeapua Neuvostoliitolle ja sen tasavalloille, neuvosto teki 16.12.1991 päätöksen 91/658/ETY keskipitkän aikavälin lainan myöntämisestä Neuvostoliitolle ja sen tasavalloille* (EYVL 1991 L 362, s. 89, jäljempänä päätös 91/658), jossa määrätään seuraavaa:

**1 artikla*

1. Yhteisö myöntää Neuvostoliitolle ja sen tasavalloille enintään 1 250 miljoonan ecun suuruisen, kolmena peräkkäisenä eränä nostettavan keskipitkän aikavälin lainan enintään kolmeksi vuodeksi maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden sekä lääkintätarvikkeiden tuonnin mahdollistamiseksi — — .

* Suomentettu yhteisöjen tuomioistuimessa virallisen suomennoksen puuttuessa.

2 artikla

Komissiolla on valtuudet 1 artiklan toteuttamiseksi ottaa Euroopan talousyhteisön nimissä lainaksi tarvittavat varat, jotka annetaan lainana Neuvostoliiton ja sen tasavaltojen käyttöön.

3 artikla

Komissio huolehtii 2 artiklassa tarkoitetusta lainasta.

4 artikla

1. Komissiolla on valtuudet yhteisymmärryksessä Neuvostoliiton ja sen tasavaltojen viranomaisten kanssa — — täsmentää lainan myöntämisen taloudelliset ja rahoituskelliset edellytykset sekä ne säännöt, jotka koskevat varojen käyttöön antamista ja lainan takaisinmaksun varmistamiseksi tarpeellisia vakuuksia.

— —

3. Niiden tuotteiden tuonnin, joiden rahoitus taataan lainalla, on tapahduttava maailmanmarkkinahintaan. Vapaa kilpailu on taattava tuotteiden oston ja toimittamisen osalta, ja tuotteiden on oltava kansainvälisesti hyväksytyjen laatuvaatimusten mukaisia.”

- 2 Komissio antoi 9.7.1992 asetuksen (ETY) N:o 1897/92 keskipitkän aikavälin lainan myöntämistä Neuvostoliitolle ja sen tasavalloille koskevista tietyistä yksityiskohdaisista säännöistä * (EYVL 1992 L 191, s. 22, jäljempänä asetus N:o 1897/92), jossa säädetään seuraavaa:

”2 artikla

Lainat myönnetään tasavaltojen ja komission välisten sopimusten perusteella; näihin sopimuksiin on maksuehtoina sisällyttävä 3—7 artiklassa annetut säännökset.

— —

4 artikla

1. Lainoilla rahoitetaan ainoastaan niitä tuotteiden osto- ja hankintasopimuksia, jotka komissio on hyväksynyt päätöksen 91/658/ETY säännösten ja 2 artiklassa tarkoitettujen sopimusten määräysten mukaisesti.
2. Tasavaltojen tai näiden valtuuttamien, rahoitusasioita hoitavien asiamiesten on toimitettava sopimukset komissiolle hyväksyttäväksi.

5 artikla

Komissio hyväksyy sopimukset 4 artiklassa tarkoitettulla tavalla vain, jos erityisesti seuraavat edellytykset täyttyvät:

- 1) Sopimus on tehty sellaisessa menettelyssä, jossa vapaa kilpailu turvataan

— — .

* Suomentettu yhteisöjen tuomioistuimessa virallisen suomennoksen puuttuessa.

2) Sopimuksessa olevat ostoehdot ovat kansainvälisillä markkinoilla tavanomaisesti saatujen hintojen osalta käytetyt kaikkein edullisimmat ehdot.”

3 ETY, Venäjän federaatio ja sen rahoitusasioita hoitava asiamies Vnesheconombank (jäljempänä VEB) allekirjoittivat 9.12.1992 asetuksen N:o 1897/92 mukaisesti ”yhteisymmärryspöytäkirjan” (Memorandum of Understanding, jäljempänä puitesopimus), jonka perusteella Euroopan yhteisö myöntäisi Venäjälle päätöksellä 91/658 perustetun lainan. Sovittiin, että ETY lainanantajana myöntää lainanottajana olevalle VEB:lle Venäjän federaation takaaman 349 miljoonan ecun suuruisen keskipitkän aikavälin lainan enintään kolmeksi vuodeksi. Puitesopimuksessa sovittiin seuraavaa:

”6. Lainan määrä, josta vähennetään ETY:n järjestelypalkkiot ja kulut, maksetaan lainanottajalle, ja se on lainasopimuksen lausekkeiden ja ehtojen mukaisesti käytettävä yksinomaan lainanottajan kansainvälisten vakiomallien mukaisesti avaamien peruuttamattomien, tavarantoimitussopimusten mukaisten remburssien kattamiseen; lainan maksamisen edellytyksenä on, että Euroopan yhteisöjen komissio on todennut nämä sopimukset ja remburssit 16.12.1991 tehdyn neuvoston päätöksen ja tämän sopimuksen mukaisiksi.”

Puitesopimuksen 7 kohdan mukaan sopimuksen toteaminen edellä mainitun päätöksen ja sopimuksen mukaiseksi edellytti tiettyjen ehtojen täyttymistä. Yksi näistä ehdoista oli se, että sellaisten venäläisten toimielinten, jotka Venäjän federaation hallitus oli tähän tarkoitukseen nimennyt, oli valittava tavarantoimittajat.

4 Komissio ja VEB allekirjoittivat 9.12.1992 asetuksessa N:o 1897/92 ja puitesopimuksessa tarkoitetun lainasopimuksen (jäljempänä lainasopimus). Tässä sopimuksessa määrätään yksityiskohtaisesti lainan nostomenettelystä. Sopimuksessa sovietaan ehdosta, johon voidaan turvautua lainan nostojakson aikana (15.1.1993—15.7.1993) ja joka koskee toimitusten maksamiseen hyväksytyjen määrien maksamista.

- 5 Lainan nostomenettely, joka perustuu kansainvälisessä kaupassa yleisesti hyväksytyihin perinteisiin järjestelyihin, kuvaillaan lainasopimuksen III osassa seuraavasti:

”5. Lainan nostaminen

5.1 Menettely

- a) Lainanottajan on ilmoitettava lainanantajalle lainaerän suunnitellusta nostosta lähettämällä tälle hyväksymishakemus — — .
- b) Jos lainanantaja on lainan nostojakson alettua vakuuttunut hyväksymishakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella ja ehdotonta harkintavaltaansa käyttäen siitä, että lainaerän suunniteltu käyttökohde on 3 kohdan ja puitesopimuksen mukainen, ja jos lainanantaja hyväksyy hyväksymishakemuksessa nimetyn ilmoittavan pankin/vahvistavan pankin, se antaa kohtuullisessa ajassa sisällöltään liitteessä 3 olevan mallin mukaisen hyväksymisilmoituksen.
- c) Lainaerän suunniteltua nostamista koskevan hyväksymisilmoituksen saatuaan lainanottajan on tehtävä lainaerän nostohakemus kohdassa 5.3 sovittujen määräysten mukaisesti lainan nostojakson aikana.

5.3 Lainaerän nostaminen

- a) Ellei 5.5 kohdasta muuta johdu, lainaerä voidaan asettaa nostettavaksi yksinomaan sen nostohakemuksen mukaisesti, jonka lainanottaja on tehnyt lainanantajalle, jotta hyväksytylle remburssin vahvistavalle pankille voitaisiin maksaa se maksu, jonka maksamista lainanottaja voi vaatia. Kaikki lainaerän nostohake-

mukset ovat peruuttamattomia sen jälkeen kun ne on tehty, ja lainanottajan (ellei 10 ja 12 kohdasta muuta johdu) on niiden johdosta maksettava niissä ilmoitettu määrä ilmoitettuna päivänä ja lainanottajan on hyväksyttävä lainaerän nostamista koskevat ehdot.

b) Jokaista lainaerän nostohakemusta koskevat seuraavat vaatimukset:

i) hakemuksen on oltava liitteessä 4 olevan mallin mukainen;

ii) hakemuksen on oltava lainanottajan allekirjoittama;

iii) hakemuksessa on pyydettävä, että vastaava maksu maksetaan hyväksytyyn vahvistavaan pankkiin viimeistään nostojakson viimeisenä arkipäivänä hyvittämillä pankin tiliä tämän maksun määrällä;

iv) hakemuksen liitteenä on oltava liitteessä 4 luetellut asiakirjat.”

6 Peruuttamattoman remburssin ehdot ovat yhteisön vakiomalleiksi hyväksymien Pariisin kansainvälisen kauppakamarin laatimien remburssisääntöjen mukaiset.

7 Komissio lainanantajana teki 15.1.1993 päätöksen 91/658 2 artiklan mukaisesti yhteisön puolesta lainasopimuksen Crédit lyonnais'n johtaman pankkikonsortion kanssa.

Asian taustalla olevat tosiseikat

- 8 Kantajaan, joka on maatalouden raaka-aineiden kansainväliseen kauppaan erikoistunut yhtiö, samoin kuin eräisiin muihin yhtiöihin oli otettu yhteyttä Exportkheleb-nimisen yhtiön järjestämän epävirallisen tarjouspyyntömenettelyn yhteydessä; Exportkheleb on valtion yhtiö, jonka tehtäväksi Venäjän federaatio oli antanut vehnäostoista neuvottelemisen.
- 9 Kantaja allekirjoitti 27.11.1992 Exportkhelebin kanssa kaksi vehnänmyyntisopimusta. Ensimmäisessä se sitoutui toimittamaan 500 000 tonnia myllyvehnää — mistä peruutettiin myöhemmin 50 000 tonnia — hintaan 140,40 Yhdysvaltain dollaria (USD) tonnilta, cif free out Itämeren satamassa. Toisessa se sitoutui toimittamaan 20 000 tonnia makaronivehettä hintaan 145 USD tonnilta, cif free out Mustanmeren satamassa. Jälkimmäistä sopimusta muutettiin 2.12.1992 siten, että makaronivehettä toimitetaan tämän lisäksi 15 000 tonnia hintaan 148 USD tonnilta, cif free out Mustanmeren satamassa. Kaikki nämä toimitukset oli määrä laivata ennen 28.2.1993.
- 10 Lainasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen (ks. edellä 4 kohta), VEB pyysi komissiota hyväksymään Exportkhelebin ja vehnätuotteita vievien yhtiöiden väliset sopimukset, mukaan lukien kantajan allekirjoittamat sopimukset.
- 11 Sen jälkeen kun komissio oli saanut kantajalta tiettyjä välttämättömiä lisätietoja, jotka koskivat erityisesti ecun ja USD:n vaihtokurssia, jota ei sopimuksessa ollut määritelty, komissio lopulta antoi suostumuksensa 27.1.1993 VEB:lle osoitettuna hyväksymisilmoituksena.
- 12 Kantajan mukaan remburssi tuli voimaan makaronivehnen osalta vasta 16.2.1993 ja myllyvehnän osalta 25.2.1993 eli muutama päivä ennen sopimuksissa sovitun laivausajanjakson päättymistä 28.2.1993.

- 13 Nämä sopimukset oli kuitenkin pantu täytäntöön vain osittain. Vaikka merkittävä osa tavaroista oli jo toimitettu tai laivattu, osoittautui kantajan mukaan ilmeiseksi, ettei kaikkia tavaroita voitaisi toimittaa ennen 28.2.1993.
- 14 Exportkhelebyhtiö kutsui 19.2.1993 kaikki viejät Brysseliin kokoukseen, joka pidettiin 22.2. ja 23.2.1993. Tässä kokouksessa Exportkhelebyhtiö esittämään uusia hintatarjouksia siitä toimituksesta, jota se kutsui ”todennäköisesti toimittamatta jääviksi määräksi”, eli määristä, joiden kohtuullisella varmuudella voitiin olettaa jäävän toimittamatta ennen 28.2.1993. Kantajan mukaan vehnän kurssi maailmanmarkkinoilla nousi huomattavasti vuoden 1992 marraskuusta, jolloin myyntisopimus tehtiin, vuoden 1993 helmikuuhun, jolloin uudet neuvottelut käytiin.
- 15 Niiden neuvottelujen päätyttyä, joiden aikana yhtiöiden oli mukauduttava alhaisimpaan tarjoukseen eli 155 USD:iin tonnilta, Exportkhelebyhtiö ja sen sopimuskumppanit pääsivät yhteisymmärrykseen siitä, kuinka uudet toimitusmäärät jaettiin yhtiöiden kesken. Compagnie Continentale sai tehtäväkseen toimittaa 300 000 tonnia myllyvehnää, josta 120 000 tonnia alun perin sovittuun hintaan ja 180 000 tonnia hintaan 155 USD tonnilta sekä 20 000 tonnia makaronivehnnää tai myllyvehnää hintaan 155 USD tonnilta. Saman epävirallisen sopimuksen mukaan laivausajanjakso päättyi 30.4.1993.
- 16 Kantajan mukaan Venäjän vaikea elintarviketilanne edellytti kiireellisiä toimia ja luottojen hyväksymis- ja perustamismenettelyn raskauden välttämiseksi nämä muutokset päätettiin Exportkhelebyhtiön pyynnöstä vahvistaa pelkästään muuttamalla alkuperäistä sopimusta, mikä mukavuussyistä päivättiin tapahtuneeksi 23.2.1993 eli samana päivänä, jona Brysselissä pidettiin kokous. Muutoksia laadittaessa sovittiin siitä, että toimitettavia vehnämääriä vähennettäisiin, jotta kantajan mukaan välttäisiin siltä, että uusi kokonaishinta ylittäisi alkuperäisen kokonaishinnan.

- 17 Exportkhelebyhtiö ilmoitti 9.3.1993 komissiolle toisaalta siitä, että viiden tavarantoimittajan kanssa allekirjoitettuja sopimuksia oli muutettu, ja toisaalta siitä, että tulevat toimitukset tehtäisiin jatkossa hintaan 155 USD tonnilta, joka muunnetaan ecuiksi vaihtokurssiin 1,17418 (jolloin hinta on 132 ecua tonnilta).
- 18 Maatalousasioiden pääosaston (PO VI) pääjohtaja Legras vastasi 12.3.1993 Exportkheleille haluavansa kiinnittää tämän huomion siihen seikkaan, että koska komissio oli jo hyväksymisilmoituksellaan vahvistanut näiden sopimusten enimmäisarvon ja koska kaikki vehnän hankkimiseen käytettävissä olevat määrärahat oli jo sidottu, komissio voisi hyväksyä tällaisen pyynnön vain, jos sopimusten arvoa ei muutettaisi, mikä olisi mahdollista vähentämällä vastaavasti toimitettavina olevia määriä. Pääjohtaja lisäsi, että komissio voisi ottaa muutosten hyväksymishakemuksen huomioon vain sillä edellytyksellä, että VEB esittäisi sen virallisesti.
- 19 Kantajan mukaan tämän kirjeen tulkittiin merkitsevän sitä, että komissio periaatteessa hyväksyi sopimuksen sillä edellytyksellä, että muutokset hyväksyttäisiin virallisesti vasta, kun VEB olisi saattanut asian komission tutkittavaksi. Tämän vuoksi kantaja jatkoi Venäjälle suuntautuvan vehnänlaivausohjelmansa toteuttamista.
- 20 Kantajan mukaan VEB toimitti uudet tarjoukset ja sopimukseen tehdyt muutokset sisältävät asiakirjat virallisesti komissiolle 22.3.1993. Maatalousasioista vastaavan komission jäsenen VEB:lle 1.4.1993 osoittamalla kirjeellä komissio kieltäytyi hyväksymästä sopimukseen tehtyjä muutoksia.
- 21 Edellä mainitun 1.4.1993 päivätyyn kirjeen sisältö voidaan tiivistettynä esittää seuraavasti. Komission jäsen R. Steichen ilmoitti, että Exportkhelebin ja tiettyjen toimittajien välisiin sopimuksiin tehtyjä muutoksia tarkasteltuaan komissio hyväksyi

ne muutokset, jotka koskivat toimitusten ja maksujen eräpäivien lykkäämistä. Sen sijaan hän ilmoitti, että ”hinnat ovat nousseet niin paljon, ettemme voi pitää muutoksia tarpeellisenä mukauttamisena vaan alun perin neuvoteltujen sopimusten asiallisena muuttamisena”. Steichen jatkoi seuraavasti: ”Itse asiassa nykyinen (vuoden 1993 maaliskuun lopulla vallitseva) hintataso maailmanmarkkinoilla ei merkittävästi poikkea siitä hintatasosta, joka vallitsi hetkellä, jolloin hinnoista alun perin sovittiin (vuoden 1992 marraskuussa).” Komission jäsen muistutti, että tarve taata toisaalta vapaa kilpailu mahdollisten tavarantoimittajien välillä ja toisaalta edullisimmat ostoehdot oli yksi tärkeimmistä tekijöistä, jonka komissio otti huomioon hyväksyessään sopimuksia. Steichen huomautti, että tässä tapauksessa muutoksista oli sovittu välittömästi kyseisten yritysten kanssa ilman, että kyseisiä yrityksiä olisi kilpailutettu muiden tavarantoimittajien kanssa, ja hän totesi seuraavaa: ”Komissio ei voi hyväksyä sitä, että näin merkittäviä muutoksia tehdään pelkästään muuttamalla olemassa olevia sopimuksia”. Komission jäsen totesi olevansa valmis hyväksymään toimitusten ja maksujen lykkäämistä koskevat muutokset edellyttäen, että tavanomaista menettelyä noudatetaan. Sen sijaan hän totesi, että ”jos katsotaan tarpeelliseksi muuttaa hintoja tai tavaramääriä, olisi neuvoteltava uudet sopimukset, jotka olisi saatettava komission hyväksyttäväksi tavanomaisen täydellisen menettelyn mukaisesti (jolloin on esitettävä vähintään kolmen tarjoukset)”.

22 Kantaja vastaanotti 5.4.1993 Exportkheleiltä teleksin, jossa ilmoitettiin komission kieltäytymisestä ja lainattiin otteita 1.4.1993 päivätyistä kirjeistä, jonka lähettäjä Legras oli. Exportkhele antoi 20.4.1993 kantajalle kyseisen kirjeen tekstin kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

23 Näissä olosuhteissa kantaja nosti yhteisöjen tuomioistuimeen 22.6.1993 toimittamallaan kannekirjelmällä tämän kanteen, joka kirjattiin diaarinumerolla C-357/93.

- 24 Yhteisöjen tuomioistuin siirsi 27.9.1993 antamallaan määräyksellä asian Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta tehdyn päätöksen 88/591/EHTY, ETY, Euratom muuttamisesta 8 päivänä kesäkuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/350/Euratom, EHTY, ETY (EYVL 1993 L 144, s. 21) mukaisesti.
- 25 Asia kirjattiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa diaarinumerolla T-494/93. Komissio esitti oikeudenkäyntivaihteen 7.12.1993 kirjaamoon toimittamassaan kirjelmässä.
- 26 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia.
- 27 Asianosaisten edustajien esittämät lausumat ja näiden vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 25.4.1996 pidetyssä julkisessa istunnossa.
- 28 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa komission 1.4.1993 tekemän päätöksen, jolla se kieltäytyi hyväksymästä 23.2.1993 tehtyjä sopimuksia ja niihin liittyvien remburssien muutoksia;

— palauttaa yhtiölle sen oikeudet saada pankilta eli Crédit lyonnais'ltä maksun loppuerä, joka vastaa alun perin sovitun hinnan ja 28.2.1993 jälkeen toimitettujen vehnämäärien myöhemmin sovitujen hintojen välistä eroa; muussa tapauk-

sessä yhtiö varaa itselleen nimenomaisesti kaikki oikeudet tarvittaessa vaatia korvausta kärsimästään vahingosta sopimuksen ulkopuolisen vastuun perusteella;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

29 Vastineessaan, jossa esitetään oikeudenkäyntiväite, komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— toteaa, että kanne on jätettävä tutkimatta, koska sitä ei ole nostettu määräajassa;

— toteaa, että kumoamiskanne on jätettävä tutkimatta, koska päätös ei koske kantajaa suoraan;

— toteaa, että lisävaatimus on jätettävä tutkimatta;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Oikeudenkäyntiväitteestä esittämässään huomautuksissa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää oikeudenkäyntiväitteen.

Tutkittavaksi ottaminen

- 31 Oikeudenkäyntiväitteessään komissio esittää kolme perustetta. Ensinnäkin se väittää, että kanne kokonaisuudessaan on jätettävä tutkimatta, koska se on nostettu liian myöhään. Toiseksi, kumoamiskanne on jätettävä tutkimatta, koska riidanalainen päätös ei koskenut kantajaa suoraan. Kolmanneksi, kantajan lisävaatimus ei vastaa mitään tunnettua oikeussuojakeinoa. Ottaen huomioon asian ominaispiirteet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että on syytä tutkia aluksi toinen ja kolmas peruste.

Kumoamisvaatimuksen tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 32 Komissio esittää oikeudenkäyntiväitteen, joka perustuu siihen, ettei kanteen kohteena oleva päätös koske kantajaa suoraan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 33 Komissio kuvaa aluksi pitkään kyseisiin säännöksiin tai sopimukseen perustuvia menetelmiä. Se huomauttaa, että juuri näiden sovittujen järjestelyjen luonteen vuoksi kumoamiskannetta ei voida ottaa tutkittavaksi.
- 34 Puitesopimuksen osalta komissio korostaa, että yhteisön ja Venäjän federaation välinen sopimus lainan myöntämisestä perustuu puitesopimukseen. Puitesopimuksessa sovitaan lainan määrästä (349 miljoonaa ecua) ja luetellaan sopimusten hyväksymisehdot.

- 35 Lainasopimuksen osalta komissio toteaa, että lainan toteuttaminen käytännössä on yksityinen kauppatoimi. Se huomauttaa toisaalta, että millään perusteella ei voida kuvitella, että lainasopimuksessa määrättyä ehtoa sovellettaisiin jo 15.1.1993, koska lausekkeessa nro 4 määrätään, että useiden ehtojen on täytyttävä, ennen kuin kyseistä lauseketta voidaan soveltaa, ja toisaalta, ettei lainasopimuksessa ole komissiolle annettu minkäänlaista tehtävää tavarantoimitussopimusten tekemisessä; sen on vain varmistettava, että yhteisön myöntämää lainaa voidaan käyttää niiden maksamiseen.
- 36 Mitä tulee varsinaisesti remburssiin, komissio huomauttaa, että vaikka peruuttamaton remburssi saa aikaan oikeudellisesti velvoittavan sopimuksen remburssin avaavan pankin ja velallisen välillä, tällaiseen sopimukseen ei kuitenkaan sisälly mitään yhteisön antamaa sitoumusta, joka merkitsisi sitä, että yhteisön viranomaiset hyväksyisivät tavarantoimittajan esittämän maksuvaatimuksen. Kuten kaikkien muidenkin vahvistamattomien luottojen perusteella, avatun remburssin perusteella syntyy sen avanneelle pankille ainoastaan potentiaalinen vastuu tavarantoimittajaa kohtaan, koska tavarantoimittajalla on oikeus saada maksu vasta sitten, kun yhtiö on esittänyt asiakirjat — kuten esimerkiksi vehnän laivauksen osoittavat asiakirjat —, jotka osoittavat, että maksun edellytyksenä olevat toimenpiteet on tehty. Komissio päättelee tästä, ettei yhteisöllä ole tämän vuoksi mitään vastuuta tavarantoimittajaa tai tämän pankkia kohtaan, ja huomauttaa, että vaikka yhteisö hyväksyttävän nostohakemuksen saatuaan käytännössä lähettää tavarantoimittajan pankille maksusitoumuksen, hyväksymisilmoitukseen sisältyvät oleelliset edellytykset koskevat joka tapauksessa myöskin tätä sitoumusta, ja että sitoumus on voimassa erityisesti vain tavarantoimittajan pankkiin nähden, jolle yhteisö takaa ainoastaan sen, että avaajapankin sitoumusta noudatetaan remburssiehtojen mukaisesti. Komissio korostaa, että tavarantoimittajalla on vahvistamattoman remburssin perusteella oikeus saada maksu vain remburssin avaavalta pankilta eli tässä tapauksessa VEB:ltä.
- 37 Exportkhebin kanssa allekirjoitettujen tavarantoimitussopimusten osalta komissio esittää, että nämä sopimukset on allekirjoitettu ennen puitesopimuksen ja lainasopimuksen tekemistä ja että kantaja ei voinut mitenkään vaikuttaa lainasopimukseen eikä päivämäärään, jona avaajapankki täyttäisi lainan nostamisen edellytykset.

- 38 Hyväksymisilmoituksen osalta komissio huomauttaa, että tämä asiakirja on laadittu lainasopimuksen määräysten mukaisesti ja ettei sillä voida muuttaa kantajan ja Exportkhlebin välillä sovittuja sopimusmääräyksiä.
- 39 Lisäksi komissio korostaa vielä niitä yhtäläisyyksiä, joita tällä järjestelmällä on Lomén yleissopimusten yhteyteen kuuluvien kehitysprojektien rahoitusjärjestelmän kanssa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 126/83, STS vastaan komissio, 10.7.1984 antamassaan tuomiossa (Kok. 1984, s. 2769) todennut, Lomén yleissopimuksen 120 artiklassa määrätään periaatteesta, jonka mukaan valtioilla on yksinomainen vastuu projektien ja toimintaohjelmien täytäntöönpanosta. Niillä on tältä osin vastuu näiden toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyvien sopimusten valmistelemisesta, neuvottelemisesta ja tekemisestä. Komissio esittää, että tämä pätee myös vehnän tuonnin rahoittamiseksi käyttöön otetuissa järjestelmissä, koska puitesopimuksessa määrätään, että laina myönnetään niiden peruuttamattomien remburssien kattamiseksi, jotka lainanottaja on antanut toimitussopimusten täytäntöönpanemiseksi. Komissio väittää, että sen tehtävä Lomén yleissopimuksen järjestelmässä on jopa merkittävämpi kuin Venäjälle myönnetyn lainan järjestelmässä, koska tämän viimeksi mainitun järjestelmän osalta komissio ei puutu sopimuksen tekemiseen.
- 40 Komissio katsoo, ettei 1.4.1993 päivätyn riidanalaisen kirjeen voida katsoa koskevan kantajaa suoraan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla. Kirjeellä ei komission mukaan ollut — eikä voinutkaan olla — tarkoituksena muuttaa kantajan ja Exportkhlebin välisen kaupallisen sopimuksen määräyksiä. Komission tehtävänä on yksinomaan varmistaa, että asiakirjoissa asetetut rahoitusehdot ovat täyttyneet, ja myönteisessä tapauksessa sallia Venäjälle myönnetyn lainan nostaminen. Komission tehtävänä ei ole vahvistaa kaupallista sopimusta. Komission kirjeen ainoa seuraus on komission mukaan se, ettei lainaa voida enää käyttää sopimuksen muutettujen ehtojen mukaisten vehnätoimitusten maksamiseen.
- 41 Tältä osin komissio viittaa yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa STS vastaan komissio antamaan tuomioon; tässä asiassa oli komission mukaan kyse vastaavanlaisista ongelmista Lomén yleissopimuksen yhteydessä, joten asiassa tehty ratkaisu soveltuu myös nyt käsiteltävänä olevaan asiaan.

- 42 Komissio päättlee, että samoin kuin se itse ei ole osallinen yhteisössä toimivan yrityksen ja toimivaltaisen venäläisen viranomaisen väliseen myyntisopimukseen, yritys ei ole osallinen lainasopimukseen. Näin ollen kirje ei voi koskea kantajaa suoraan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 43 Aluksi kantaja korostaa käyttöön otetun järjestelmän erityispiirteitä siltä osin kuin lainattujen varojen välitön käyttötarkoitus on se, että yhteisö tai sen rahoitusasioita hoitava asiamies, Crédit lyonnais, maksaa komission hyväksymien sopimusten mukaisesti toimitetut tavarat. Venäläinen lainanottaja ei voi missään tilanteessa nostaa näitä varoja, vaan Venäjälle myönnetty laina on tosiasiaassa yhteisön avaama limiittiluotto, joka on käytettävissä yhteisön rahoitusasioita hoitavan asiamiehen luona. Myyntisopimusten perusteet, säännöt ja edellytykset määritellään julkaisuissa yhteisön säädöksissä, ja myyntisopimuksen hyväksymisellä syntyy suora suhde myyjään, koska tällä tavoin vahvistetaan myyjän kelpoisuus hyötyä lainasta siten, että myyjä voi säädöksissä tai päätöksissä asetettujen edellytysten täytyessä varmistautua siitä, että se saa maksun, kun se taas jättäisi kaupat tekemättä ilman tätä varmuutta. Jos sopimuksen hyväksyminen koskee kantajaa suoraan, sitä suu-remmalla syyllä kieltäytyminen hyväksymästä sopimuksia koskee sitä suoraan.
- 44 Kantaja kiistää sen, että yhteisöjen tuomioistuimen Lomé'n yleissopimukseen liittyvää oikeuskäytäntöä voitaisiin soveltaa tähän asiaan. Edellä mainitussa asiassa STS vastaan komissio kantaja oli nostanut kanteen sellaista komission päätöstä vastaan, jolla komissio oli hyväksynyt sen, että sopimus tehtiin toisen tarjoajan kanssa; kanteen varsinaisena tarkoituksena kuitenkin oli vastustaa päätöstä siitä, että toisen tarjoajan ehdokkuus oli hyväksytty. Kantajan mukaan komission päätös ei esillä olevassa asiassa sitä vastoin ole sopimukseen liittyvä lisätoimenpide, vaan mainittu päätös on tehtävän sopimuksen varsinaisen edellytys. Kanteen ainoana tarkoituksena on riitauttaa komission päätös, koska komissio kieltäytyy hyväksymästä kantajan ja Exportkhebin välistä muutettua sopimusta. Koska kaupallisen sopimuksen edellytyksenä on, että komissio myöntää lainat, komission kieltäytymisestä seuraa, ettei kantajan ja Venäjän viranomaisten välillä ole minkäänlaista oikeussuhdetta, eikä tästä johtuen myöskään minkäänlaista oikeussuojakeinoja. Kantajan mukaan tätä asiaa voidaan sen sijaan verrata yhdistetyissä asioissa 41/70, 42/70, 43/70 ja 44/70, International Fruit Company ym., 13.5.1971 annettuun tuomioon (Kok. 1971, s. 411).

45 Lopuksi kantajan mukaan esillä olevan asian tosiseikoista aiheutuu se, että päätös koskee sitä suoraan. Välitön seuraus siitä, että komissio on kieltäytynyt hyväksymästä muutettua sopimusta, on ollut se, että tavarat on maksettu kantajalle vain osittain. Komissio ja kantaja ovat olleet usein keskenään kirjeenvaihdossa, ja kantaja on saanut muun muassa jäljennöksen 27.1.1993 päiväystä hyväksymisilmoituksesta. Lisäksi alkuperäisten sopimusten täytäntöönpanosta aiheutuva ongelma johtuu pelkästään siitä, että nämä sopimukset on hyväksytty selvästi liian myöhään, mikä vaaransi suunnitellun tavarantoimitusohjelman toteuttamisen ja teki sopimusten uudelleen neuvottelemisen välttämättömäksi.

46 Kantaja vetoaa lopuksi perusteltuun luottamukseen, joka sille on syntynyt niiden kirjeiden perusteella, jotka komissio lähetti, ennen kuin se kieltäytyi hyväksymästä sopimuksia; kantaja vaatii näin, että välttämättömät hintojen muutokset on hyväksyttävä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

47 Perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen.

48 On siis määriteltävä, koskeeko komission VEB:lle 1.4.1993 osoittama kirje kantajaa suoraan ja erikseen.

49 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensiksi, ettei komissio ole kiistänyt sitä, että kirje koskee kantajaa erikseen. Asian olosuhteet huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tässä asiassa on tarkasteltava ainoastaan sitä, koskeeko riidanalainen päätös kantajaa suoraan.

50 Tältä osin on todettava, että yhteisön säännöksissä sekä yhteisön ja Venäjän federaation välisissä sopimuksissa jaetaan toimivalta komission ja sen asiamiehen kesken, jonka Venäjän federaatio on valtuuttanut ostamaan vehnää. Tämän asiamiehen — eli tässä tapauksessa Exportkhllebin — tehtävänä on tarjouspyyntömenettelyssä valita sopimuspuoli, neuvotella sopimuksen ehdoista ja tehdä sopimus. Komission tehtävänä on pelkästään sen tarkastaminen, että yhteisön rahoituksen myöntämiselle asetetut edellytykset täyttyvät, ja kun näin on tapahtunut, todeta nämä sopimukset päätöksen 91/658 ja Venäjän federaation kanssa tehtyjen sopimusten määräysten mukaisiksi, jotta laina voitaisiin nostaa. Komission tehtävänä ei siis ole arvioida kaupallista sopimusta muiden kuin edellä mainittujen arviointiperusteiden nojalla.

51 Tästä seuraa, että yritys, jonka kanssa sopimus on tehty, on oikeussuhteessa vain sopimuskumppaniinsa eli Exportkhllebiin, jonka Venäjän federaatio on valtuuttanut tekemään vehnänostosopimuksia. Komissio puolestaan on oikeussuhteessa vain lainanottajaan eli Venäjän federaation rahoitusasioita hoitavaan asiamieheen VEB:iin, jonka on ilmoitettava komissiolle kaupallisista sopimuksista, jotta ne todettaisiin määräysten mukaisiksi, ja jolle komission tätä asiaa koskeva päätös on osoitettu.

52 Tämän johdosta on korostettava, ettei komission puuttuminen asiaan vaikuta kantajan ja Exportkhllebin välisen kaupallisen sopimuksen oikeudelliseen pätevyYTEEN eikä muuta kyseisen sopimuksen määräyksiä eikä erityisesti niitä määräyksiä, jotka koskevat sopimuspuolten sopimia hintoja. Siitä huolimatta, että komissio päätti pitää sopimuksia niihin sovellettavien säännösten ja määräysten vastaisina, sopimuspuolten 23.2.1993 tekemä muutos niiden 28.11.1992 tekemään sopimukseen on tehty pätevästi niiden keskenään sopimilla ehdoilla.

53 Se seikka, että komissio on ollut yhteydessä kantajaan tai Exportkhllebiin, ei voi muuttaa niiden oikeuksien ja juridisten velvollisuuksien arviointia, joita kullakin asiaan osallisella on sovellettavan lainsäädännön ja sopimusten perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa kumoamiskanteen tutkittavaksi ottami-

sestä lisäksi, että kirjeenvaihto, johon kantaja viittaa, ei osoita, että komissio olisi toiminut tehtäväalueensa ulkopuolella. Niinpä yhteydenotoilla, joiden väitetään tapahtuneen komission ja kantajan välillä vuoden 1993 tammikuussa, tavoiteltiin yksinomaan sitä, että sopimuspuolet ottaisivat sopimukseensa ehdon, joka oli välttämätön muutosten toteamiseksi edellytysten mukaisiksi; yhteydenotoissa kuitenkin todettiin sopimuksen muuttamisen kuuluvan pelkästään sopimuspuolille, jos ne aikoivat hyötyä säädetystä rahoituksesta. Sillä seikalla, että komissio oli lähettänyt kantajalle jäljennöksen VEB:lle osoitetusta hyväksymisilmoituksesta, ei myöskään ole vaikutusta tämän hyväksymisilmoituksen oikeudellisen merkityksen kannalta.

54 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, että vaikka onkin totta, että VEB ei voi avata sellaista remburssia, jonka yhteisö voisi taata, jos VEB saa komissiolta päätöksen, jossa todetaan, ettei sopimus ole sovellettavien säännösten ja määräysten mukainen, päätös ei kuitenkaan vaikuta kantajan ja Exportkhlebin välillä tehdyn sopimuksen pätevyyteen eikä sen määräyksiin, kuten aiemmin on jo täsmennetty. Tältä osin on korostettava, että komission päätöksellä ei voida korvata Venäjän viranomaisten päätöstä, koska komissio on yhteisön rahoituksen myöntämiseksi toimivaltainen tutkimaan ainoastaan sen, ovatko sopimukset säännösten ja määräysten mukaisia.

55 Lopuksi on lisättävä, että näyttääkseen toteen, että riidanalainen päätös koskee sitä suoraan, kantaja ei voi vedota siihen, että kaupallisissa sopimuksissa on sellainen lykkäävä ehto, jonka mukaan sopimuksen täytäntöönpano ja kauppahinnan maksaminen riippuvat siitä, että komissio on todennut yhteisön myöntämän lainan nostoedellytysten tulleen täytetyksi. Tällaisella ehdolla sopimuspuolet itse asiassa päättävät sitoa tekemänsä sopimuksen ja tulevaisuudessa tapahtuvan epävarman seikan toisiinsa; ainoastaan tämän seikan toteutuminen tekisi sopimuksesta sitovan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, ettei perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaisen kanteen tutkittavaksi ottamista voida asettaa riippumaan sopimuspuolten tahdosta. Kantajan perustelut on näin ollen hylättävä.

56 Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan mainitsema perusteltu luottamus, jonka mukaan se saattoi odottaa komission hyväksyvän sopimukseen tehdyn muutoksen, liittyy pääasian ratkaisuun eikä muuta arviointia kanteen tutkittavaksi ottamisesta.

57 Nämä seikat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei komission 1.4.1993 tekemä, VEB:lle osoitettu päätös koske kantajaa suoraan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettulla tavalla. Tätä päätöstä koskeva kumoamiskanne on näin ollen jätettävä tutkimatta.

Vaatus, jonka mukaan kantajalle on palautettava sen oikeudet kolmanteen nähdessä

58 Kantaja on vaatinut, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ”palauttaa Compagnie Continentalelle sen oikeudet saada Crédit lyonnais -pankilta maksamatta oleva loppuerä (27.11.1992 tehtyjen sopimusten mukaisen hinnan ja 23.2.1993 tehtyjen sopimusten mukaisten uusien hintojen välinen ero) 28.2.1993 jälkeen toimitetuista vehnämääristä”.

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että perustamissopimuksen 173 artiklaan perustuvan kumoamiskanteen yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimet valvovat pelkästään valituksenalaisen päätöksen laillisuutta. Tällaisessa tilanteessa vaatimus, jonka mukaan kantajalle on palautettava sen oikeudet, ylittää perustamissopimuksessa yhteisön tuomioistuimille annetun kumoamiskannetta koskevan toimivallan rajat, ja vaatimus on näin ollen jätettävä tutkittavaksi ottamatta.

60 Edellä esitetyn perusteella kanne on jätettävä kokonaisuudessaan tutkimatta, eikä ole tarpeen tutkia perustetta, jonka mukaan kanne on nostettu liian myöhään.

Oikeudenkäyntikulut

- 61 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, koska se on hävinnyt asian ja koska komissio on tätä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kannetta ei oteta tutkittavaksi.**
- 2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Briët

Vesterdorf

Potocki

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä syyskuuta 1996.

H. Jung

C. P. Briët

kirjaaja

kolmannen jaoston puheenjohtaja